

โรคกลัวการรักษาทางทันตกรรม: รายงานผู้ป่วย 1 ราย

เหมือนฝัน วงศ์การดี* จินดา เลิศศิริวรรณ** ปานดา ตรีสุวรรณ***

บทคัดย่อ

ผู้ป่วยที่เป็นโรคกลัวการรักษาทางทันตกรรมจะมีความกลัวที่ชัดเจน ต่อเนื่องอย่างรุนแรงและไม่มีเหตุผล โดยผู้ป่วยอาจจะกลัวเครื่องมือทางทันตกรรมหรือการรักษาทางทันตกรรมและตอบสนองต่อความกลัวโดยการต่อต้าน ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงการมารับการรักษาทางทันตกรรม ผู้ป่วยจะทำทุกอย่างเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดกลัว ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสุขภาพช่องปาก โรคกลัวการรักษาทางทันตกรรมนี้เป็นปัญหาที่แตกต่างจากความวิตกกังวลหรือความกลัวการรักษาทางทันตกรรม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายลักษณะ ความชุก สาเหตุ การวินิจฉัย วิธีวัดระดับความกลัวและการจัดการทางทันตกรรมสำหรับผู้ป่วยที่เป็นโรคกลัวการรักษาทางทันตกรรม และรายงานผู้ป่วยวัยรุ่นหญิงที่เป็นโรคดังกล่าว 1 ราย

คำไชรหัส: โรคกลัวการรักษาทางทันตกรรม

บทนำ

ความวิตกกังวลและความกลัวการรักษาทางทันตกรรมนั้นเกิดได้กับบุคคลทั่วไป ในความรุนแรงที่แตกต่างกัน ตั้งแต่เพียงแค่รู้สึกวิตกกังวลจนถึงเป็นโรคกลัว ซึ่งความวิตกกังวลหรือความกลัวการรักษาทางทันตกรรมจะทำให้ผู้ป่วยพยายามหลีกเลี่ยงการรักษาทางทันตกรรม ส่งผลเสียต่อสุขภาพช่องปากของผู้ป่วย และหากมีความวิตกกังวลหรือความกลัวมากเกินไปจะส่งผลต่อสภาวะจิตใจของผู้ป่วยด้วย

ความวิตกกังวล (anxiety) เป็นการตอบสนองของร่างกายซึ่งเกิดขึ้นได้กับคนทั่วไป เมื่อเกิดความวิตกกังวลขึ้น ร่างกายจะตื่นเครียดและมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระต่างๆ เช่น เหงื่อออก ตัวสั่นมือสั่น หายใจเร็ว ซึ่งหากมีความวิตกกังวลมากเกินไปโดยไม่สามารถควบคุมได้จนรบกวนกิจวัตรประจำวันและมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึก จะถือว่าเป็นโรควิตกกังวล (Anxiety disorders) ซึ่งแบ่งออกเป็นหลายประเภทและหนึ่งในนั้นคือโรคกลัวเฉพาะเจาะจง (Specific Phobias) เช่น โรคกลัวการรักษาทางทันตกรรม (Dental phobia) เป็นต้น¹

โรคกลัว (Phobia) หมายถึง สภาวะโรคที่ผู้ป่วยกลัวอย่างรุนแรงโดยไม่มีเหตุผล และมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยง

สิ่งที่กลัว ซึ่งแม้ผู้ป่วยจะทราบดีว่าเป็นความกลัวที่ไม่สมเหตุผล แต่ก็ไม่สามารถควบคุมความกลัวได้ เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งที่กลัวผู้ป่วยจะมีอาการทางกายเช่น ใจสั่น หัวใจเต้นแรง หายใจเร็ว ท้องไส้ปั่นป่วน เป็นต้น ซึ่งโรคกลัวเป็นความผิดปกติที่พบได้บ่อยที่สุดในกลุ่มอาการวิตกกังวล¹

แม้ว่าผู้ป่วยที่มีความวิตกกังวลและผู้ป่วยที่กลัวการรักษาทางทันตกรรม จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. ความวิตกกังวลต่อการรักษาทางทันตกรรม² (Dental anxiety) เป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ตอบสนองต่อประสบการณ์การทำฟันที่ไม่เคยมีมาก่อน เช่น ความวิตกกังวลต่อกระบวนการรักษาทางทันตกรรมทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นการตรวจฟัน ถอนฟัน อุดฟัน ขูดหินปูน รวมไปถึงบรรยากาศในคลินิกทันตกรรม

2. ความกลัวการรักษาทางทันตกรรม² (Dental fear) เป็นความกลัวระดับปกติที่ไม่ถือเป็นอาการของโรค แต่เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเมื่อต้องรับการรักษาทางทันตกรรม ที่ทราบล่วงหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้นหรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน² โดยทั่วไปผู้ที่กลัวสามารถระบุสิ่งที่กลัวได้ เช่น กลัวเข็มฉีดยา เป็นต้น

*อาจารย์ ภาควิชาทันตกรรมสำหรับเด็ก คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาทันตกรรมสำหรับเด็ก คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***ทันตแพทย์ คลินิกทันตแพทย์เอกชน

Dental Phobia: A Case Report

Muenfun Wonggarndee* Jinda Lertsirivorakul** Panta Treesuwan***

Abstract

The patient who has a dental phobia is a characteristic of a marked, persistent excessive and unreasonable fear. The patient may be fear of dental instruments or dental treatment and patient response to fear are defiant or avoidance of dental treatment. The patient will do everything as possible as he can to avoid the feared situation lead to oral health problems. Dental phobia is a problem to dentist that different from dental anxiety or dental fear. The proposes of this article were to describe prevalence, causes, diagnosis, determination of fear and dental management for patient with dental phobia, as well as report a case of dental phobia in an adolescent girl.

Key word: Dental phobia

Correspondence author

Muenfun Wonggarndee

Department of Pediatric Dentistry

Faculty of Dentistry, Khon Kaen University,

Amphur Muang, Khon Kaen, 40002

Tel. +66-4320-2405 Ext. 11157

Fax. +66-4320-2862

E-mail : en_joydt@hotmail.com

*Lecturer, Department of Pediatric Dentistry, Faculty of Dentistry, Khon Kaen University

**Assistant Professor, Department of Pediatric Dentistry, Faculty of Dentistry, Khon Kaen University

***Private Dentist